

Marcela Kosová

sudkyňa Krajského súdu v Bratislave

a členka Súdnej rady SR volená sudcami

Klamala som?

Keď Vám minister či ministerka v priamom televíznom prenose povie, že nehovoríte pravdu, treba spozornieť. Navyše, keď to povie ministerka spravodlivosti, a keď to povie sudcovi či sudkyňi.

Klamstvo je úmyselná nepravda vydávaná za pravdu, výrok prekrucujúci skutočný stav vecí. Aristoteles napríklad gnozeologicky vymedzil klamstvo. „Pokiaľ úsudok spojuje to, čo je v skutočnosti rozdeľné, alebo rozdeľuje to, čo je v skutočnosti spojené, tak je to klamstvo“..

Debata, ktorej sme boli obidve účastné, teda pani ministerka a ja, dňa 29.1.2021 v televízii TA3 o 20.00 hodine, bola okrem iného aj o tom, čo bolo podkladom pre vypracovanie novej súdnej mapy. Pani ministerka uviedla, že skupina, ktorá na nej vo finále pracovala (napísala by som aj mená členov tejto skupiny, ale sú utajené) vychádzala zo záverov CEPEJ (Európska komisia pre efektívnu spravodlivosť) a zo záverov viacerých skupín, v ktorých do roku 2018 pracovali aj sudcovia. Z tohto vyvodila, že teda sudcovia sa zúčastnili na príprave novej súdnej mapy. Ja som uviedla, že tomu tak nie je a na príprave novej súdnej mapy, ako bola predložená pani ministerkou, nie len že nespolupracovali sudcovia, ale ani sa s nimi o tom nikto nerozprával. Vlastne bola vedome utajovaná.

Ide iba o rozdielny pohľad, alebo jedna z nás hovorí nepravdu? Skúsím priblížiť, ako to bolo so CEPEJ a skupinami do roku 2018.

Ako to teda bolo s Európskou komisiou pre efektívnu spravodlivosť

CEPEJ vo svojej správe z novembra 2017 uviedla, že bola požiadaná vládou, aby vyhodnotila fungovanie slovenského súdnictva a vypracovala odporúčania ako ďalej zlepšiť efektívnosť slovenských súdov. CEPEJ pred vypracovaním správy navštívila šesť slovenských súdov, boli vypracované dva dotazníky, jeden vyplnilo 125 respondentov a druhý 110 respondentov, boli využité slovenské súdne štatistiky. CEPEJ uviedla, že ambíciou tímu expertov je v rámci zadania poskytnúť odporúčania štátnym orgánom, avšak nie je ambíciou kriticky hodnotiť súdnu mapu alebo pripraviť špecifické odporúčania o jej revízii. Toto je v prvom rade úloha pre medziinštitucionálnu a interdisciplinárnu pracovnú skupinu, ktorá pozostáva najmä z odborníkov slovenského národného tímu, vrátane sudcov, aby prevzali zodpovednosť za prípravu a realizáciu reformy súdnej mapy.

Čítate dobre. Rôznych odborníkov z rôznych inštitúcií a disciplín vrátane sudcov. Zapamätajte si.

CEPEJ následne v roku 2019 zorganizovala stretnutie so zástupcami Holandska, Nemecka a Izraela, ktorí odprezentovali spôsoby, akými merajú obtiažnosť vecí tzv. „váženie prípadov“, na základe ktorých určujú počty sudcov a finančných prostriedkov do súdnictva. Súdna rada SR po dohode s Analytickým centrom MS SR a odobrením vtedajšieho ministra spravodlivosti, rozbehla tento projekt „váhy prípadov“, pričom nepretržite počas celej prípravy komunikovala so všetkými sudcami na Slovensku. Osobne som s tímom obišla trikrát všetky krajské sudy, kde boli prítomní aj sudcovia okresných

súdob, ktorí sa výraznou mierou na nastavení tohto projektu podieľali. Nevybrali sme si ich my, ale sudcovia v každom kraji svojich zástupcov nominovali. Projekt sa rozbehol do štádia zberu údajov, prerušený bol pre pandémiu COVID-19.

Pre objasnenie. Návrh novej súdnej mapy nepočkal na výsledky projektu „váha vecí“. Pani ministerka tvrdí, že ho stačí doplniť „potom“.

Pracovné skupiny, ktoré pracovali do roku 2018 a ich závery.

Na prácu CEPEJ nadviazali skupiny, v ktorých pracovali aj sudcovia či zástupcovia Súdnej rady SR. Teda aj ja.

Skupiny, ktoré sa zaoberali súdnou mapou a špecializáciou súdob a sudcov svoju prácu zhrnuli do záverov. Nebudem Vás unavovať podrobnosťami a metodikou, všetky sú zverejnené na portáli sudnamoc.sk vrátane záverov, odporúčaní a tabuliek.

Bolo konštatované, že zavádzanie novej súdnej mapy sa odporúča uskutočniť v štyroch navzájom súvisiacich krokoch. V prvom kroku má dôjsť k zmene kauzálnej príslušnosti, ktorá nebude výrazne zasahovať do existujúcej súdnej mapy. Konkrétne by sa agenda obchodná a správna mala preniesť na vybrané súdy, čím sa zabezpečí špecializácia, ktorá je v súlade s odporúčaniami CEPEJ, európskou praxou a zároveň predstavuje logický dôsledok rastúcej komplexnosti práva. V druhom kroku sa má detailne analyzovať existujúci stav a úroveň zaťaženia okresných a krajských súdob. V treťom kroku má dôjsť k vyhodnoteniu kritérií. Vo finálnom kroku by sa na základe týchto vyhodnotení mali optimalizovať počty súdnych oddelení.

Aby bolo možné pristúpiť ku konkrétnemu návrhu novej súdnej mapy, bolo konštatované, že je potrebné v prvom rade analyzovať súčasný stav súdnictva SR. Spojená pracovná skupina uviedla, že „volá“ po tom, aby sa posúdila situácia na regionálnej úrovni, na úrovni jednotlivých súdob, a dokonca aj na úrovni jednotlivých sudcov. Cieľom malo byť, aké je optimum vecí, ktoré môže reálne zvládať súd a sudca, a to pri zohľadnení špecifík konkrétnej agendy a súdu.

Aha. Aj tu máme volanie po projekte „váha vecí“, ktorý podľa pani ministerky nie je potrebný na vytvorenie novej súdnej mapy.

Pracovná skupina „Súdna mapa“ odporučila kritériá a ich vyhodnotenie pre tvorbu súdnej mapy, a to nápad vecí a jeho štruktúra, počet obyvateľov /pozn. že by výsledok sčítania obyvateľstva?/, vývoj demografie, potrebný počet sudcov, produktivita súdob, blízkosť iných orgánov štátnej správy (polícia, prokuratúra, správne orgány, väznice...), investície do budov, dostupnosť pre občanov a historický kontext, vývoj budúcich investícií, rozvoj regiónu, efektívnejšie využitie verejných financií pri správe súdob. Návrh súdnej mapy by mal byť prienikom vyššie uvedených kritérií.

Návrh zmien krajských súdob

Na úrovni krajských súdob bola uvedená nutnosť špecializácie. To znamená presun správnej a obchodnej agendy na tri krajské súdy, respektíve podľa nápadu na primeraný počet krajských súdob. Najschodnejším je spojenie obvodov siedmych krajských súdob do troch pre obchodnú aj správnu agendu so zachovaním pôvodného obvodu a kauzálnej príslušnosti Krajského súdu v Bratislave.

Čítate dobre. Rozdeliť obchodnú a správnu agendu rovnomerne medzi sedem krajských súdov a ten bratislavský ponechať. Žiadne rušenie žiadneho krajského súdu. A nenájdete ho v celom materiáli. Nikde ani náznak.

Návrh spojenia obvodov krajských súdov pre obchodnú a správnu agendu bol nasledovný:

Košicko – Prešovský,

pre agendu správneho súdnictva bol navrhnutý Krajský súd v Prešove. Pre obchodnú agendu Krajský súd v Košiciach pre celý spojený obvod. Je možné na základe iných podstatných informácií vymeniť kauzálnu príslušnosť súdnych agend, nakoľko z pohľadu nápadu vecí sú oba súdy vyrovnané.

Žilinsko – Banskobystrický,

pre agendu správneho súdnictva bol navrhnutý Krajský súd v Žiline. Pre obchodnú agendu Krajský súd v Banskej Bystrici pre celý spojený obvod.

Nitriansko – Trenčiansko – Trnavský,

pre agendu správneho súdnictva bol navrhnutý Krajský súd v Trenčíne. Pre obchodnú agendu Krajský súd v Nitre pre celý spojený obvod. Krajský súd v Trnave by už nebol kauzálny príslušný pre nové veci za tieto agendy, iba za dobeh vecí v príslušných agendách.

Keby som chcela byť uštipačná, dala by som Vám teraz návrh, aby ste hľadali desať spoločných bodov so súdnou mapou pripravenou „tajnou skupinou“. Ale nehľadajte. Spoločné tam nie je nič. Jediný krajský súd, teda Krajský súd v Trnave, ktorý bol odporúčaný ako súd len pre civilné a trestné veci, bez obchodných a správnych vecí sa nejakým transformačným zázrakom dočkal postavenia jedného z troch odvolacích súdov v celej republike.

Návrh zmien okresných súdov

Na každom okresnom súde by mala byť zachovaná agenda civilná a poručenská; resp. možno aj agenda trestná. Agendu obchodnú a obchodný register by mal zastrešovať jeden súd v obvode kraja a možno aj agenda trestná by mohla byť iba na jednom súde v obvode kraja. K agende správnej na okresných súdoch ako aj iným agendám nebol zaujatý jednoznačný postoj.

Na otázku, koľko by mal mať každý obvod krajského súdu okresných súdov, bolo odpovedané predložením niekoľkých variantov a zároveň zdôraznené, že výber alternatív bude ovplyvnený dopracovaním vplyvu zvyšných ukazovateľov a diskusiou a závermi ostatných pracovných skupín. Bolo zdôraznené, že výsledky poskytujú len informatívny prepočet na základe vzťahu nápadu vecí (došlé veci) vykázaného v roku 2017, počtu prvostupňových súdov v obvode kraja a odhadovaného optimálneho nápadu vecí na sudcu. Výsledky preto nie sú dostatočné pre transformáciu a predkladanie návrhov finálnej súdnej mapy Slovenskej republiky. Môžu slúžiť len ako podklad pre zisťovanie možností, limitov a testovanie scenárov, ktoré by mali vyplynúť z odbornej debaty a zohľadnenia ďalších, rovnako dôležitých ukazovateľov a ako kvalifikovaný materiál pre otvorenie širšej diskusie k téme reformy súdnej mapy pre odbornú verejnosť.

Všimáte si? Materiál na otvorenie širšej diskusie k téme súdnej mapy pre odbornú verejnosť.

Analytické centrum pripravilo model pre výpočet príslušného počtu sudcov a následných možností stanovenia počtu súdov podľa premenných vstupných údajov. Na základe nápadu vo vybraných registroch z roku 2017 a stanoveného optimálneho nápadu na jedného sudcu bol vypočítaný teoretický počet príslušných sudcov vo všetkých agendách /C, Cb, P, T/. Výsledok bol ďalej rozdelený na sumáre za okresné sudy v obvode príslušného kraja. Výsledky modelovania poskytli rôzne scenáre počtu sudcov a súdov, ktoré zohľadňujú flexibilné nastavenie vstupných údajov a optimálnych podmienok (zmenou premenných). Predkladaný návrh „súdnej mapy“ striktne zohľadňuje iba zadanie a jediný ukazovateľ (zo siedmich) potrebný pri tvorbe súdnej mapy a to nápad vecí/došlé veci. V žiadnom prípade sa nedá považovať za konečný materiál stanovujúci počet a rozmiestnenie prvostupňových súdov v rámci Slovenskej republiky – súdnu mapu.

Takto boli vytvorené tri varianty počtu okresných súdov. Pripomínam, že „v žiadnom prípade sa nedá považovať za konečný materiál stanovujúci počet a rozmiestnenie prvostupňových súdov“ Ani jeden variant nie je na počet 30 okresných súdov. Len aby sa vedelo.

Návrat do roku 1996? Čítajte

Zmena územnosprávneho členenia Slovenska, ktorá sa uskutočnila v roku 1996 s účinnosťou od 1.1.1997 znamenala, okrem iného, vznik nových okresov a významne sa tým dotkla aj usporiadania súdov. V roku 1997 boli zriadené sudy v niektorých nových okresných mestách. Zvýšenie počtu súdov neznamenal zvyšovanie počtu sudcov. Sudcovia boli prelození (s ich súhlasom) z existujúcich súdov do novozaložených súdov. K zrýchleniu súdneho konania mal prispieť aj nový zákon o rozhodcovskom konaní z roku 2002, ktorého cieľom bolo vytvoriť podmienky na širšie využitie mimosúdneho riešenia sporov. V rokoch 2002-2006 prebehla „Optimalizácia súdnej sústavy“. Od 1. januára 2005 bolo zrušených desať okresných súdov. Na Slovensku vtedy zostalo 8 krajských súdov, 45 okresných súdov a Špeciálny súd. V roku 2006 opäť došlo k zmene zákona o sídlach a obvodoch súdov v Slovenskej republike k 1. januáru 2008, sa opätovne obnovilo deväť okresných súdov. Počet súdov sa tak zvýšil na 63.

Pokiaľ ide o krajské sudy, pred rokom 1997 existoval Krajský súd Bratislava, Mestský súd Bratislava (odvolací súd pre obvodné sudy na území hlavného mesta), Krajský súd Banská Bystrica a Krajský súd Košice. Na základe vyhlášky MS SR č. 250/1991 Zb. podľa § 3 písm. b/ zák. č. 597/1990 Zb. v obvode Krajského súdu v Bratislave bola zriadená jeho pobočka v Nitre, následne samostatný Krajský súd v Nitre, do obvodu ktorého najskôr patrili okresné sudy Levice, Nitra, Topoľčany a neskôr už aj Nové Zámky a Komárno.

Ani Vám to nesedí?

Klamala som ja? Je ministerkou predložený návrh súdnej mapy výsledkom niekoľkoročnej diskusie so sudcami? Reflektuje na odporúčania CEPEJ? Je návratom do roku 1996?